

Modul 4 – Slagverk

Av Ante Skaug

© Ante Skaug 2017

All sitering av teksten skal krediteres forfatteren.

Innhold

Innledning	2
Utstyr.....	2
Teknikk	3
Grep og posisjon.....	3
Håndstilling.....	3
Virvel	3
Melodisk.....	4
Pauker	5
Stemming	5
Slagteknikk	5
Virvel/tremolo	6
Trommesett.....	6
Trommesettets balanse.....	6
Tips til korpsøvelsen	7
Råd for bedre samspill i korpset.....	7
Vedlegg 1: Huskeliste for håndstilling	8
Vedlegg 2: Øvelser for håndstilling	9
Vedlegg 2A: Steg 1.....	9
Vedlegg 2B: Steg 2.....	10
Vedlegg 2C: Steg 3.....	11
Vedlegg 3: Virvel.....	12
Vedlegg 4: Trommesett.....	13

Innledning

Slagverk er et vidt begrep om en stor instrumentgruppe. Det omfatter alt fra rytmiske instrument uten spesielle tonehøyder, til melodiske og stemte instrument med klare toner.

En instrumentalist som omtaler seg som slagverker er gjerne en klassisk utøver. En trommis er ofte en instrumentalist som har trommesett som hovedinstrument. En perkusjonist er gjerne en all-rounder, som trakterer det meste innenfor rytmiske slagverksinstrumenter. I forhold til korpsmetodikk, har jeg tatt utgangspunkt i grunnteknikk med klassisk retning.

Som dirigent er din oppgave å ruste musikanten til å håndtere så mange slagverksinstrumenter som mulig, og det er mange instrumenter å forholde seg til. Du må sørge for at det blir lite venting, og at det er nok å gjøre for alle slagverkerne. Dette løses ved rullering, sysselsetting og mengdetrening for å oppnå utholdenhet. Ofte venter slagverkerne så lenge på blåserne at de sjelden får spilt. Når det omsider er deres tur, har de ikke oppnådd den utholdenheten og ikke minst ferdigheten det kreves, for å løfte korpset. Hvis slagverkerne ikke spiller riktig, blir det vanskelig også for resten av korpset. Slagverkerne må få spille mest mulig, på lik linje med blåserne!

Utstyr

Slagverket bør være tilpasset barnas størrelse. Det finnes små trommesett som er solide og gode, skarptrommer og basstrommer til marsjering som er små, lette og har god klang, og små A2-cymbaler med mange fine overtoner.

Det er viktig at instrumentene har riktig høyde, og det går an å stå på en kasse om man ikke rekker opp til xylofonen.

Alle slagverkgrupper bør ha flere stikkebord. Det er viktig at musikantene venner seg til å ikke legge stikker, køller og noter på gulvet. Stikkebord må til, både for å lage gode rutiner for behandling av utstyret, men også fordi det er lettere å ikke bråke når stikkene må ligge på stikkebordet mens man har pause.

Om det er mye venting, kan stikkene hvile på stikkebordene, mens slagverkerne kan sitte på stoler. Dog er det viktig at de står og spiller. Da spiller de bedre og det er tydelig forskjell på å spille og ha pauser.

Det er bra å bytte trommeskinn og paukeskinn en gang i året. Skinnen blir lett slitt, og sure pauker skyldes ofte dårlige og slitte skinn. Det er bra å ha dagnad i slagverkgruppen minst én gang i halvåret. Da får de et større eieforhold til utstyret, og sjansen for at alle behandler det bedre, er større.

Teknikk

Grep og posisjon

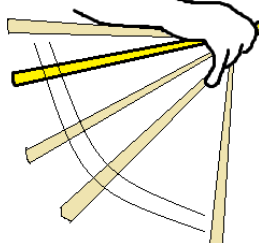
Generelt holder man stikkene og køllene likt på alle instrumenter som innebærer å spille på skinn, samt diverse rytmeinstrumenter.

Hjelpeliste:

- Nøkkलगrep
- Flat hånd
- Pil
- Instrumentene i belte høyde

Stickups number 1.

Oppvarmingstips mens slagverkerne venter:

- Bøy og tøy
- Armsleng
- Stick ups

Håndstilling

I blant hører dirigenten at rytmene er ujevne både rytmisk og balansemessig. Det kan være ulike årsaker til dette.

Hjelpeliste:

- Køller/stikker treffer på ulike steder på trommen/instrumentet.
 - Viktig å spille på midten av staven på alle melodiske instrument (om det ikke er spesifisert noe annet i notene).
- Eleven holder stikkene/køllene forskjellig i hver hånd
- Eleven velger en ulogisk håndstilling. Håndstilling er som en greptabell for blåsere, eller som fingersetting for en pianist.
 - Generelt spiller vi annenhver hånd.
 - Høyrehånd = påslag
 - Venstre = etterslag
 - Hvis eleven er venstrehendt, gjør man omvendt.
 - Se ellers vedlegg for innøving av håndstilling
 - Vedlegg 1: Huskeliste for håndstilling
 - Vedlegg 2A – 2C: Øvelser
 - Dette er en steg-for-steg-forklaring som viser håndstilling for hver figur
 - Spille med annenhver hånd hele tiden
 - Vedlegg 2A: Steg 1. Klikk på kanten av trommen
 - Vedlegg 2B: Steg 2. Samme øvelse, men klikk byttes ut med slag i luften
 - Vedlegg 2C: Steg 3. Samme øvelse, men luftslagene blir til usynlige slag og pauser. Dermed har alle rytmefigurer fått en logisk håndstilling.

Virvel

Det er mange måter å underdele en virvel på. Dirigenten opplever ofte at slagverkerne i korpset øker når de spiller virvel, eller at de mister rytmen etter at de har spilt en virvel. Dette kan skyldes ulike ting, men oftest dette:

- På skolekorpsnivå er det best å underdele virvelen med åttedelsbevegelser eller sekstendelsbevegeleser. Det er mest vanlig med sekstendelsbevegeleser.
- For å skille, kaller vi vanlige slag for sprettslag og virvelslag for press-slag. Begge slagene ligger i navnene. Vi spretter og vi presser.

Som vist på vedleggene 2A-2C, spiller vi sekstendeler med annenhver hånd, med utgangspunkt i høyre hånd. En virvel kan gjerne være jevne sekstendelsfigurer med press-slag. Da vil virvelen være i tempo, og musikanten starter neste takt eller slag med høyre hånd. Da er det bedre muligheter for å holde et stabilt tempo.

Om man har kortere virvel enn en firedelsnote kan man følge figur B i vedleggene 2A-2C, og spille sekstendeler med press. Da får man for eksempel åttedels lengde på virvelen.

Se ellers Vedlegg 3: Virvel.

Melodisk

Køllegrepets posisjon på melodiske instrument er helt likt som under *Grep og posisjon*, i pil. Mens man har hovedgrepet med tommel og pekefinger på stikkene, *nøkkelprepet*, holder man fast med de to bakerste fingrene og bruker håndledd når man spiller melodisk.

Håndstilling på melodisk er ikke like rigid som på skarptromme. Om det viser seg at det ikke passer i forhold til den melodiske bevegelsen, kan man til og med ende opp med å spille mange ganger på samme hånd. Det anbefales å skrive ned en håndstilling som slagverkeren konsekvent følger, selv om det er individuelle forskjeller. Det viser seg at det er vanskeligere å lære notene om man ender opp på forskjellig hånd hver gang. Om dirigenten ikke selv er slagverker, kan man be læreren om å hjelpe musikanten med dette.

Virvel på melodisk slagverk kalles for tremolo. Vi spiller ikke pressvirvel på de melodiske instrumentene, men heller en rask enkeltslag-tremolo. Enten på samme tone, eller som for blåserne mellom to toner. Dette er ofte notert i noten.

Om man fra første stund innfører at alle skal spille alle instrumenter og at alle skal rotere, vet ikke musikantene om noe annet. Målet er at de skal synes at alt er gøy og at de gleder seg til å rotere. Det er ingen grunn til at det skal oppfattes mer kjedelig å spille melodiske instrumenter enn de andre, men det tar en stund før notelesingen er god nok. Men øvelse gjør mester og om man ikke starter et sted, blir man heller ikke flinkere. Det er derfor dirigentens ansvar at slagverkerne trenes i å spille melodisk!

Tilrettelegg enkle gjentakende stemmer, obligat eller diskantstemmer, som gjør slagverkerne viktige. Det skal ikke så mye til!

Pauker

Det er mange viktige ting å passe på for å finstemme pauker, men å stemme pauker er ikke så vanskelig som det kan virke. Her kommer et lynkurs.

Stemming

Paukene forandrer seg etter vær og vind. Det er lurt å la paukene bli romtemperert før stemming.

Det kan være bra å stemme paukene noen cent for høyt, da mange pauker klinger lavere i salen enn ved paukene. Dette kommer an på paukene, og hvordan de er finstemt ved hver stemmeskrue.

Når man skal stemme er det viktigste å alltid stemme fra mørk til lys tone.

- Steg 1: Tråkk alltid pedalen i bunn. (Noen få paukemekanismer er omvendt).
- Steg 2: Slå et høyt sprettslag i pauken, slik at den klinger stort.
- Steg 3: Tråkk deg opp til rett tone, mens pauken klinger.
 - Enten etter øret.
 - Eller med stemmemaskin.
- Steg 4: Dobbeltsjekk med et slag til.
 - NB! Om du har passert tonehøyden så tråkk pedalen ned noen hakk igjen, UNDER tonen du ønsker å treffe. Dette fordi du da slakker skinnet jevnt over hele pauken før du strammer det igjen. Tråkk deg deretter opp til tonen. Går du direkte fra høyere tone ned til tonehøyden du ønsker, er det mindre sjanse for at stemmingen holder.
 - Steg 4:
- Steg 5:
 - En annen måte for å sjekke om pauken er riktig stemt, er å synge ned i pauken uten at den klinger fra før. Synger man kvinten ned mot paukeskinnet, vil pauken klinge tilbake hvis den er riktig stemt.
- Steg 6: Reguler indikatorene etter stemming.
 - Om det ikke finnes nok indikatorer, er gaffateip tingen. Teip en remse gaffa der indikatorene ville vært. Skriv med penn/tusj på teipen.
- Om paukene er gamle eller har dårlige skinn med mange bulker etc. kan de forandre seg like mye som treblås i løpet av en øvelse. Det er lurt å sjekke stemmingen i blant.

Slagteknikk

Pauketeknikk er et langt studie. En profesjonell slagverker kan klare å spille med alle typer slag og klinger uten å bytte paukekøller. Som dirigent kan du tenke på dette og lytte etter hva du ønsker:

- Vi spiller alltid med sprettslag i pauken (om ikke noe annet er spesifisert).
- Vi spiller aldri i midten av pauken (om ikke noe annet er spesifisert).
- Om vi spiller nærme kanten (rimmen), blir anslaget tydeligere og vi får frem artikulasjonen og det rytmiske.
- Om vi spiller midt mellom kant og midten klinger det best.
- Om man løfter armen og lar den falle blir det større klang.
- Om man bruker håndleddene gir det mer artikulasjon.
- Om man spiller nedover gir det én type klang, kanskje litt dødt...
- Om man spiller oppover som om skinnet var glovarmt, er det en annen type klang, kanskje lett og klart...
- Utover dette kan man bruke ulike paukekøller.

Virvel/tremolo

Som på melodisk, spiller man ikke pressvirvel på paukene. Da presser man klangen vekk. Man spiller enkeltslagsvirvel.

En rask virvel, kan ofte bli veldig sterk og har en spenningskarakter. En langsam virvel, spesielt i dypt leie, høres ut som en lang tone. Dette passer godt når man skal ha bred, lang tone uten noe rytmisk bevegelse, mer som et orgelpunkt.

Trommesett

Det er viktig at trommesett praktiseres fra et tidlig stadium. Det er veldig vanskelig å spille en jevn groove lenger enn to minutter, og det er ekstra vanskelig når korpset drar tempoet til alle kanter. Da må man være en erfaren slagverker for å holde korpset sammen.

Det kan være tungt for en ung slagverker å spille trommesett gjennom en hel låt. Det kan skyldes manglende kondisjon til å holde korpset samlet om en og samme puls. Det er viktig at dirigenten gir alle slagverkerne i korpset sjansen til å opparbeide denne kondisjonen. Unngå derfor å dele opp trommesettstemmen i ulike deler. La heller alle slagverkerne rullere slik at alle får hver sin trommesettlåt. Øvelse gjør mester og man må klare å spille trommesett mer enn to minutter når sangen kanskje varer i fem.

Se Vedlegg 4: Trommesett. Her ser du de tre vanligste grooveene vi har i korpslitteraturen.

- Steg 1. Skarp og hi-hat sammen
- Steg 2. Legg til hi-hat sammen med fot
- Steg 3. Avanser med åttedels hi-hat-komp

Trommesettets balanse

- Basstromme og skarp = ***f***
- Hi-hat og cymbal = ***p***

Det er viktig at alle hører basstromme og skarp og det er forholdet mellom disse to instrumentene som skaper karakteren i musikken. Stortrommen bør alltid frasere fremover mot på-slag.

Tips til korpsøvelsen

Del ut noter til trommene først og ha en plan for stemmefordeling (Se *Maler for dirigenten* i Modul 1). Det beste er å lage stemmefordelingen på forhånd sammen med musikantene eller med slagverkslæreren. Da sikrer du at stemmefordelingen blir fornuftig i forhold til den enkeltes nivå, at den blir rettferdig i forhold til rullering, og de får til og med sett på notene sammen med læreren på forhånd. Innfør disse rutineene allerede på aspirantkorpsnivå, så blir slagverkerne selvstendige nok til å organisere oppsett og stemmefordeling på egen hånd når de begynner i hovedkorpset.

Det mest ideelle er å ha en slagverkslærer tilstede under øvelsen som kan ha ensembleøvelse med dem når blåserne innstuderer notene sine. Slik får slagverkerne lik kondisjon som blåserne til å spille. Realiteten er dessverre ikke slik i alle korps. Hva kan hjelpe dem til å bli flinkere?

Det er viktig at man rullerer på de ulike stasjonene.

- Trommesett eller klassisk oppsett skarptromme/A2 Cymbal/basstromme
- Perkusjon: Rytmeinstrument/congas/bongos
- Melodisk: Klokkespill/xylofon/vibrafon/marimba
- Pauker

Dette oppsettet krever fire til tolv slagverkere. Er man for få til å dekke alle stemmer, velger du som dirigent de viktigste instrumentene. Alle trenger ikke være på samme stasjon under hele stykket.

Man kan for eksempel både spille melodisk og rytmeinstrument i løpet av en låt, og her kan dirigenten gi flere utfordringer til de som trenger det underveis.

Råd for bedre samspill i korpset

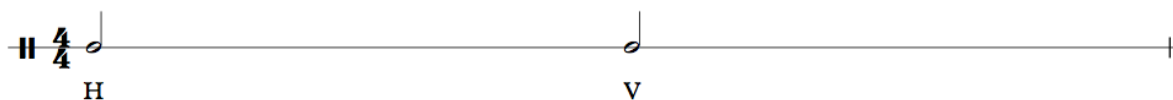
1. Stabiliser grooven i slagverksgruppen først, gjerne stegvis: Trommesett og så ett og ett perc-instrument.
2. Legg til resten av korpset, gjerne stegvis: Bass – mellomstemmer – melodi

Dette fungerer på alle nivåer fra aspirant til elitedivisjonen, og er like viktig i populærmusikk som klassisk. Der det finnes en groove eller rytmisk melodi i slagverk, uavhengig av stilart, vinner alle på at slagverket spiller riktig først.

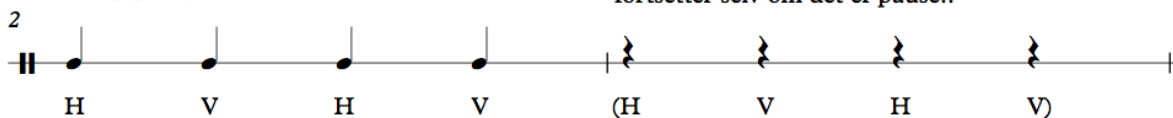
Vedlegg 1: Huskeliste for håndstilling

En rytmefigur starter ALLTID med annenhver hånd!

FIGUR 1.

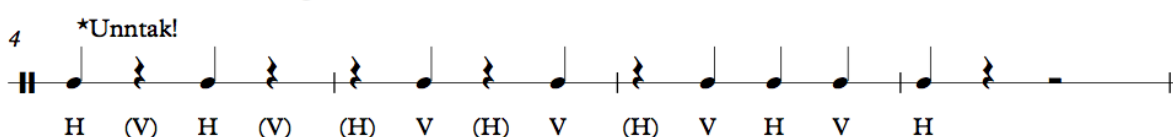

FIGUR 2.

Tenk at håndstillingen fremdeles fortsetter selv om det er pause!!

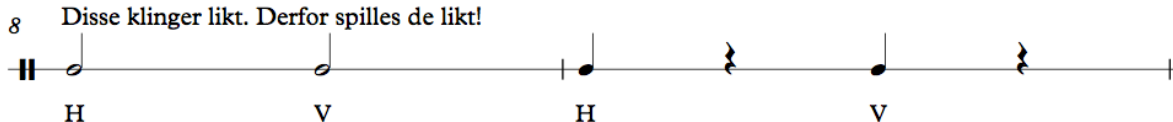
Derfor blir håndstillingen slik!

*Unntak!

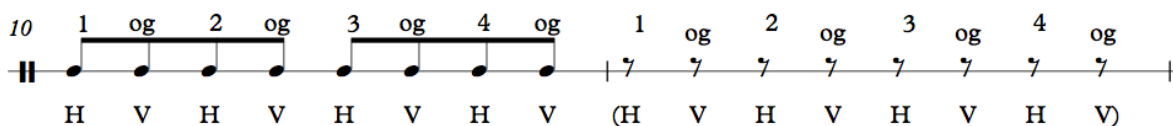
*UNNTAKSREGEL:

Disse klinger likt. Derfor spilles de likt!

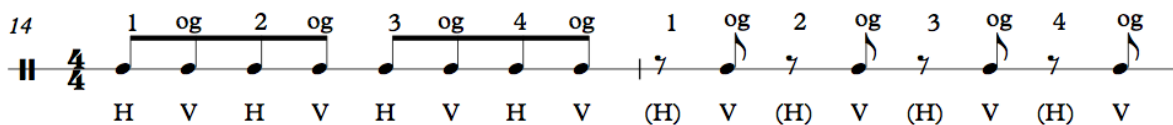
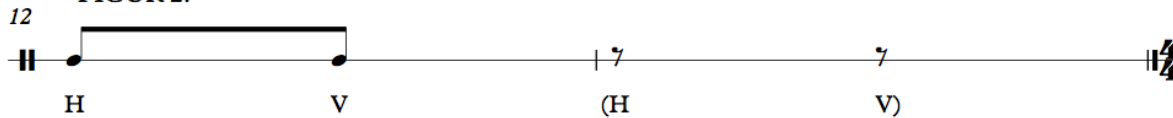
FIGUR 3.

DET SAMME GJELDER åttedeler!!!!

ALLTID H - V uansett når figurene kommer i takten!!!!

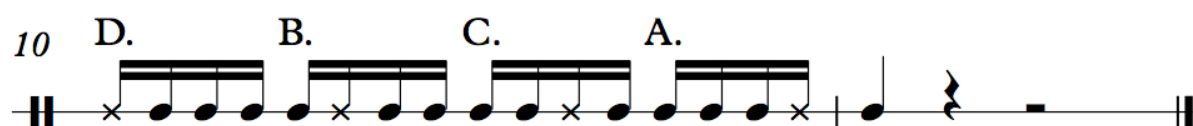
FIGUR 2.

Vedlegg 2: Øvelser for håndstilling

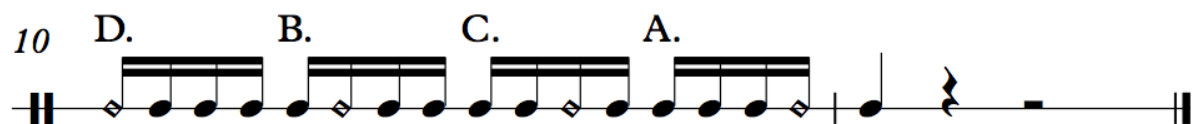
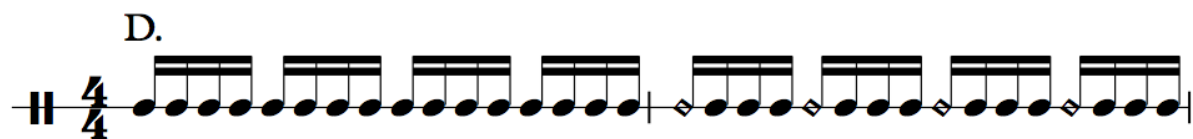
Vedlegg 2A: Steg 1

Klikk på kanten av trommen.

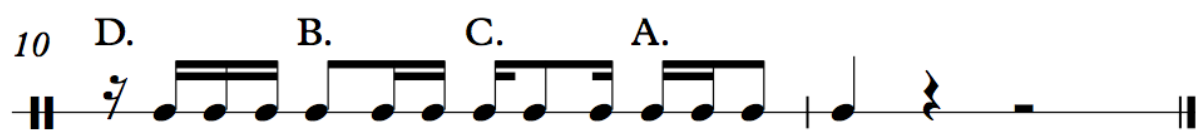
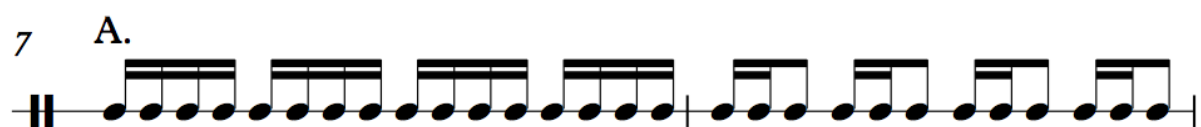
Vedlegg 2B: Steg 2

Klikk byttes mot slag i luften.

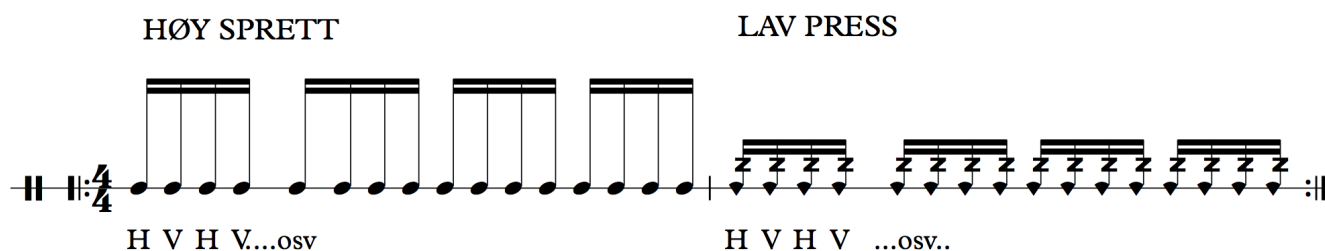
Vedlegg 2C: Steg 3

Luftslag blir til usynlige slag og pauser.

Vedlegg 3: Virvel

Konsekvent annenhver hånd.

- 1. takt: Alltid høy sprett
- 2. takt:
 - 1. runde: Lav overpress
 - 2. runde: Vanlig press
 - 3. runde: Åpne dobbelslag
- Øves både i piano og forte

Vedlegg 4: Trommesett

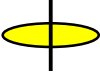
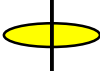
Trommesettlekse (Lufttrommesett)

4 3 takter med "groove"

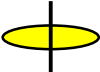
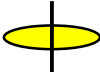
Stopp/Solo

4 Trommesettrytme A/B/C

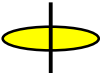
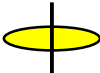
Rytme A

	1	2	3	4
Hi - hat				
Skarp				
Stortromme				

Rytme B

	1	2	3	og	4
Hi - hat					
Skarp					
Stortromme					

Rytme C

	1	2	og	3	4
Hi - hat					
Skarp					
Stortromme					